Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

Asiantuntijalausunto

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

liV@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
21.02.2022
Dnro/Dnr
TRAFICOM/69262/03.03.01/2022
Viite/Referens
E137/2022

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä (E137/2021 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selvityksestä koskien Komission tiedonantoa EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä.

Euroopan komission 14.12.2021 antama tiedonanto käsittelee EU:n uutta kaupunkiliikenteen kehystä. Tiedonanto on annettu osana komission tehokkaan ja vihreän liikenteen pakettia, johon kuuluu myös nk. TEN-T-suuntaviiva-asetuksen uudistusehdotus, ITS-direktiivin uudistus ja pitkänmatkaisen henkilöjunaliikenteen toimenpideohjelma.

EU:n uudessa kaupunkiliikenteen kehyksessä kaupunkiliikkumisen lähtökohdaksi on asetettu kestävä liikenne niin henkilöliikenteen kuin tavaraliikenteen osalta. Liikenne- ja viestintävirasto pitää lähtökohtaa erittäin hyvänä. Kaupungit ovat otollisia alustoja monipuoliselle kestävälle liikenteelle. Riittävän tiiviissä ja monipuolisessa aluerakenteessa kävelyllä, pyöräliikenteellä, joukkoliikenteellä ja muilla liikkumisen palveluilla sekä erilaisilla kestävillä jakelutavoilla on hyvät edellytykset toimia yhteen osana matka- ja kuljetusketjua sekä omina kulku- ja kuljetustapoinaan. Digitaalisuus mahdollistaa entistä älykkäämmän ja kestävämmän kaupunkiliikenteen.

SUMP-suunnitelmat

TEN-T-kaupunkisolmuille asetettuihin ehdotuksiin otetaan tarkemmin kantaa TEN-T-uudistusta koskevan asiantuntijalausunnon yhteydessä.

Liikenne- ja viestintävirasto osallistuu aktiivisesti alueelliseen liikennejärjestelmätyöhön ja toteaa, että kaupunkiliikenteen tiedonannossa tuotuja kestävän liikkumisen näkökulmia (turvallinen, saavutettava, osallistava, älykäs, kestävä ja päästötön) sisällytetään jo nykyisin alueilla ja kaupungeissa tehtävään liikennejärjestelmätyöhön. Erillisiä SUMP-suunnitelmia (Sustainable Urban Mobility Plan) on laadittu liikennejärjestelmäsuunnitelmien ohella eri kaupungeissa ohjaamaan tarkemmin liikenteeseen vaikuttavia toimenpiteitä. Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan SUMP-suunnittelu voitaisiin integroida osaksi nykyisiä liikennejärjestelmäsuunnitelmia ja muita kaupunkiseutujen suunnittelun prosesseja, jolloin erillisiä kestävän liikenteen suunnitelmia ei olisi välttämätöntä tehdä. SUMP-suunnittelu vastaa monilta osin nykyistä alueilla ja kaupungeissa tehtävää liikennejärjestelmän ja maankäytön suunnittelua niin tavoitteiden kuin prosessin osalta.

Liikenne- ja viestintäviraston liikkumisen ohjauksen valtionavustusohjelma tukee jo nykyisellään kestävän liikkumisen kokonaisvaltaisia suunnitelmia, joiden laadinnassa

voi soveltuvin osin hyödyntää EU:n SUMP-toimintamallia. Mikäli tiedonannon mukaisesti perustetaan kansallinen pitkän aikavälin SUMP-tukiohjelma, voidaan Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan nykyistä liikkumisen ohjauksen valtionavustusohjelmaa hyödyntää myös suoremmin SUMP-ohjelmien laatimiseen tai päivittämiseen. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpide liikkumisen ohjauksen valtionavustusten laajentamisesta koskemaan yksityisiä työnantajia vuodesta 2025 alkaen on linjassa tiedonannossa mainittuun julkisten ja yksityisten organisaatioiden liikkumisen ohjauksen suunnitelmien ja toimenpiteiden tekemisen tarpeeseen.

Tiedonannossa on tuotu esiin kestävän kaupunkiliikenteen vakioitujen seurantaindikaattorien käyttöönoton tarve. Liikenne- ja viestintävirasto pitää hyvänä, että liikennejärjestelmän tilaa seurataan kaikille yhteisillä indikaattoreilla. Kaupunkien toimittamia yhteismitallisia seurantatietoja voitaisiin hyödyntää myös valtakunnallisessa liikennejärjestelmäanalyysissä, jossa liikenne- ja viestintävirasto ylläpitää strategista kokonaiskuvaa liikennejärjestelmästä. Yhtenäiset indikaattorit tukevat myös liikenne- ja viestintäministeriön ja ympäristöministeriön valtakunnallista MAL-sopimusten tavoitteiden seurantaa, jonka laadintaan liikenne- ja viestintävirasto osallistuu yhdessä Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Tiedonannossa kerrotaan, että SUMP-indikaattoreihin liittyen tulee tarkennuksia vuoden 2022 loppuun mennessä. Liikenne- ja viestintävirasto pitää hyvänä, että tiedonannossa on esitetty kaupunkisolmupisteiden tietojen keräämiseen CEF-tukea. Liikenne- ja viestintävirasto toimii CEF Verkkojen Eurooppa -rahoitushakujen ja niihin liittyvän sidosryhmäyhteistyön koordinaattorina, joten se tulee jatkossa koordinoimaan myös tiedonannossa esitettyjä TEN-T-kaupunkisolmujen kaupunkiliikkumisen indikaattorien tiedonkeruun ohjelmatukeen liittyviä hakuja.

Liikennepalvelut ja aktiiviset kulkutavat kestävän kaupunkiliikkumisen pohja

Liikenne- ja viestintävirasto yhtyy komission näkemykseen siitä, että vetovoimainen joukkoliikenne on kestävän kaupunkiliikenteen perusta, jota muut liikkumispalvelut tukevat. Joukkoliikenteen suosion palauttaminen on keskeistä lähitulevaisuudessa. Joukkoliikennetarjonnan ohella virasto pitää tärkeänä ja omalta osaltaan aktiivisesti edistää lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuutta ja informaatiopalvelujen saatavuutta, jotka komission tiedonannossakin on tunnistettu tärkeiksi seikoiksi. Lisäksi virasto pitää kannatettavana edistää yhteistyötä useita liikennemuotoja yhdistävien matkaketjujen osalta. Erilaisten liikkumispalveluiden tarjonta kaupunkiliikenteessä tulisi olla mahdollisimman monipuolista ja käyttö helppoa. Liikenne- ja viestintävirasto myöntää valtiontukea joukkoliikenneviranomaisille, seuraa joukkoliikenteen tilaa ja edistää yhteistyötä joukkoliikennetoimijoiden kanssa. Virasto käynnistää uusien liikennepalveluiden tilan seurannan tänä vuonna.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää aktiivisten kulkutapojen (jalankulku ja pyöräliikenne) edistämistä yhtenä keskeisenä osana kaupunkiliikenteen kehittämistä. Tietoisuuden lisääminen kestäviin kulkutapoihin liittyen on myös kannatettavaa. Jalankulun, pyöräliikenteen ja mikroliikkumisen matkat painottuvat kaupunkeihin, joten infrastruktuurin tulee olla kunnossa, esteettömiä ja yhteyksien jatkuvia. Liikenne- ja viestintävirasto tukee kuntia kävelyn ja pyöräliikenteen infrastruktuurin parantamista valtionavustusten avulla ja osallistuu kävelyn ja pyöräliikenteen edistämisen kampanjoihin. Myös kansainvälinen yhteistyö kestävään kaupunkiliikenteeseen liittyen on kannatettavaa.

Multimodaalisten digitaalisten liikkumispalveluiden lainsäädäntöaloitteeseen liittyen liikenne- ja viestintävaliokuntaan toimitetaan erillinen lausunto.

Jarkko Saarimäki
ylijohtaja, Liikennejärjestelmäpalvelut

Anna Pätynen
erityisasiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 21.2.2022. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.